

Verneprosessar i Vestland:

Oppdrag Bevaring av verdifull natur og Frivillig skogvern

Naturmangfaldveka
16. januar 2024

Statsforvaltaren i Vestland

Magnus Johan Steinsvåg
alle foto om ingen andre er nemnt © M.J.S.

Ny rapport om naturens tilstand får FN til å slå alarm: – Vanvittig skummelt

Tapet av natur er en like stor trussel som klimaendringene, mener forskerne. Den nye FN-rapporten skal gi grunnlaget for at verden kan endre retning for det er for sent.

Julie Vissgren
Journalist

Iselin Elise Fjeld
Journalist

Publisert i går kl. 12:00
Oppdatert for 2 timer siden

Det internasjonale naturpanelet (IPBES) vedtok lørdag den mest omfattende tilstandsrapporten om jordas natur og biomangfold.

145 eksperter fra 50 land har skrevet rapporten. Den beskriver relasjonen mellom menneskelig aktivitet, økonomisk utvikling og naturen gjennom de siste femti årene. Den presenterer også en rekke scenarier for de kommende tiårene.

Rapporten viser at vi går en mørk fremtid i møte dersom vi ikke gjør store endringer i hvordan vi forbruker naturressursene.

The Age of Extinction
Biodiversity

Jonathan Watts

Sat 3 Nov 2018 06:00 GMT

42,228

Stop biodiversity loss or we could face our own extinction, warns UN

The world has two years to secure a deal for nature to halt a 'silent killer' as dangerous as climate change, says biodiversity chief

VARE FAGOMRÅDER

NINAs TJENESTER

PUBLIKASJONER

AKTUELT

KONTAKT

OM NINA

Aktuelt / Nyhetsartikkel
Nyhetsartikkel

Aktuelt

- Arrangementer og seminarer
- Motta nyhetsbrev fra NINA
- Jobb i NINA
- Bøker og plakater

Anbefaler nasjonal overvåking av insekter

Publisert 22.02.2019

Situasjonen for insektene endrer seg dramatisk, og konsekvensene kan bli katastrofale. Mer kunnskap og flere målrettede tiltak er nødvendig, mener forskere som anbefaler nasjonal overvåking av insekter i Norge.

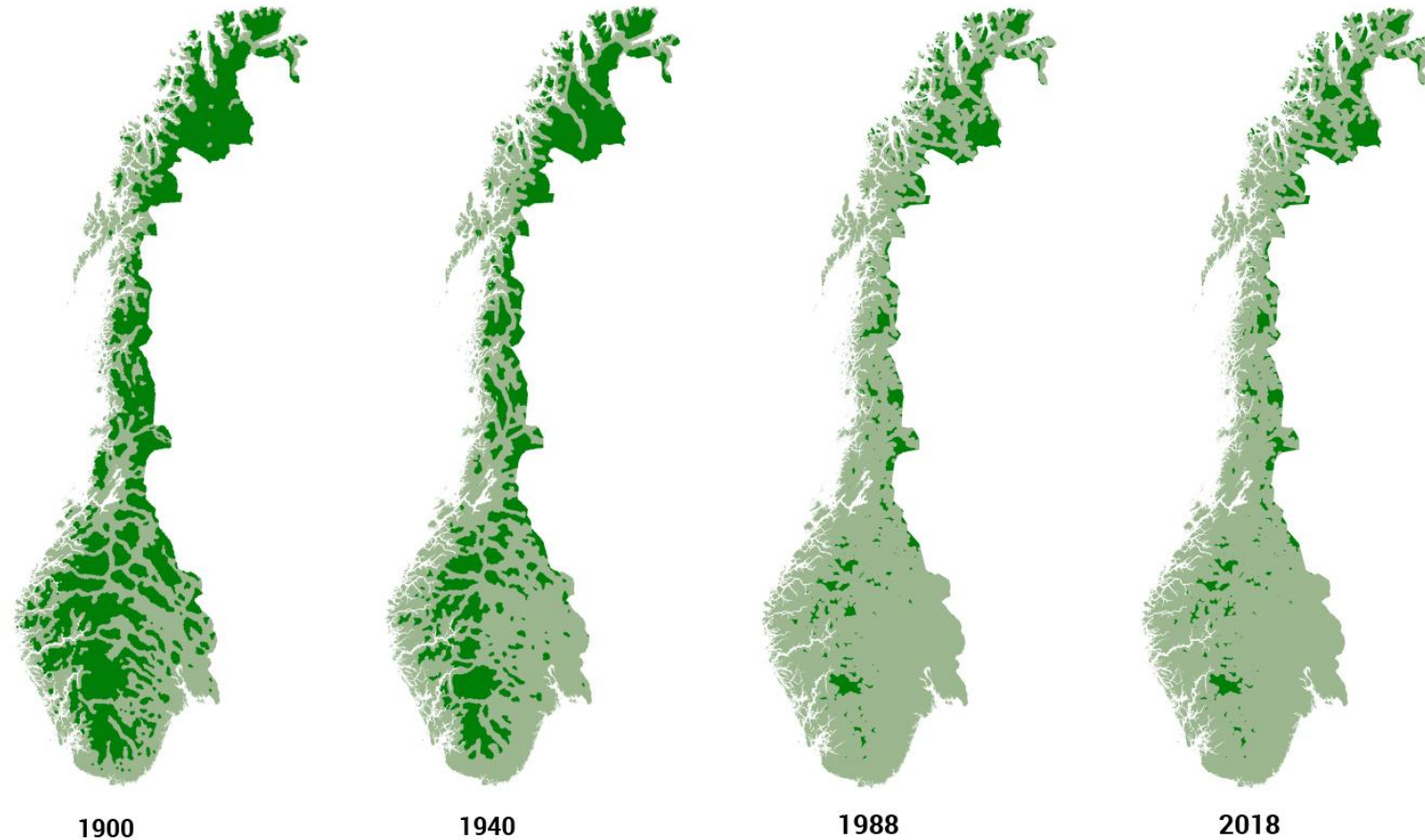

Et knippe av insektene Norsk institutt for naturforskning anbefaler å overvåke. Illustrasjon: Arnstein Staverløkk, NINA

– Vi har grunn til å tro situasjonen har endret seg drastisk for insektene i Norge og resten av verden de siste 100 årene, men vi vet ikke hvordan situasjonen faktisk er og hvor raskt endringene skjer. Selv om vi allerede kjenner til de største truslene for insektene, trengs det at vi tar grep for å kunne følge med på forandringene og for å kunne sette inn mer målrettede tiltak, sier forsker Jens Åström ved Norsk institutt for naturforskning (NINA).

Arealinngrep reduserer og fragmenterer leveområde

Villmarkspregede områder i Norge

● Villmarkspreget: Naturområder som ligger fem km eller mer i luftlinje fra tyngre tekniske inngrep

Kilde: Kart 1900 og 1940: Bruun, Magne, NOU-1986:13. Kilde: Kart 1988 og 2018: Miljødirektoratet/miljøstatus.no

Kunstig intelligens avslører sannheten om miljølandet Norge

Nasjonale miljømål for naturmangfold

- Stoppe tap av naturmangfold og ha levedyktige bestandar i naturlege utbreiingsområder
- Vår felles oppgåve å sørge for at plante og dyr har levelege rammer for utvikling og overleving

Meld. St. 14
(2015–2016)
Melding til Stortinget

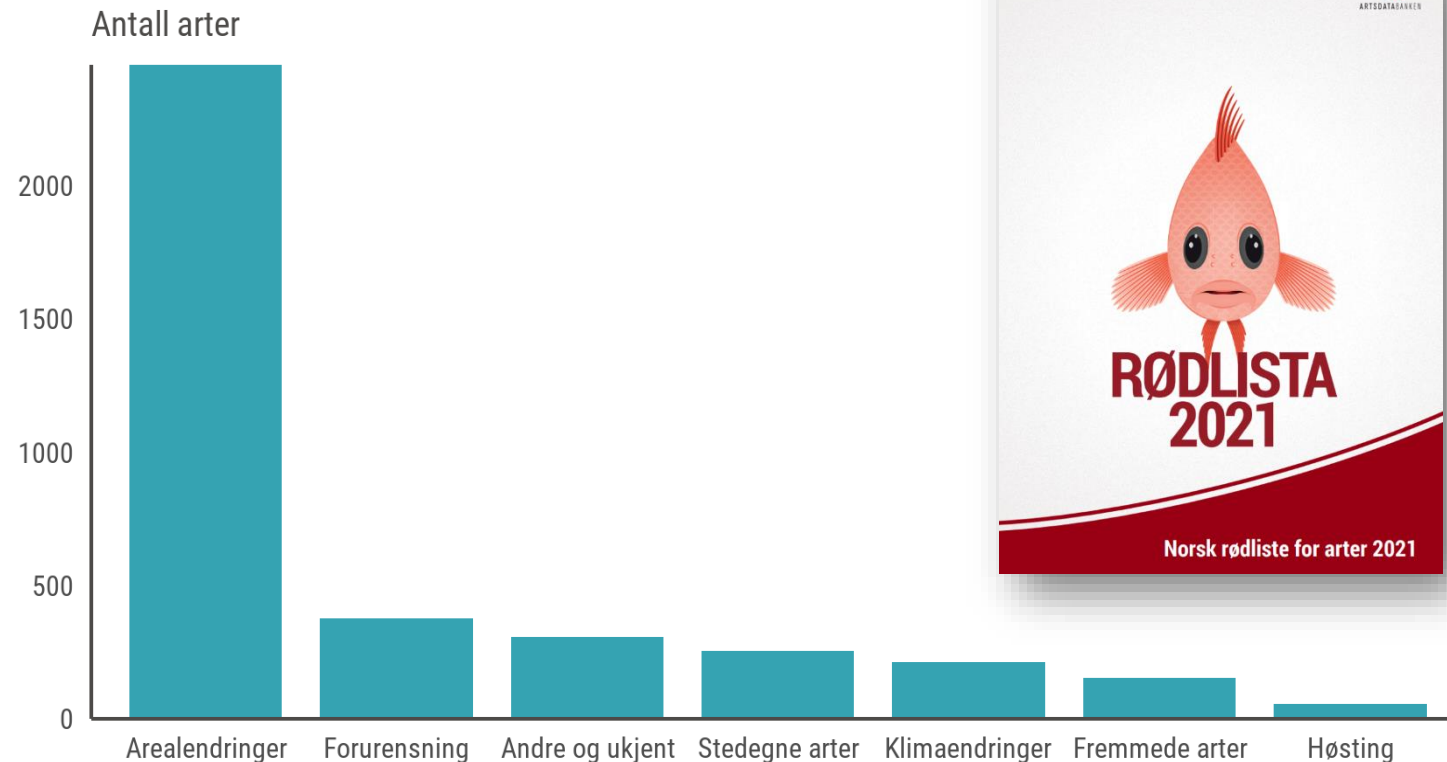
Natur for livet
Norsk handlingsplan for naturmangfold

Arealbruk viktig påverknad på biomangfald

90 % av raudlisteartane truga av arealendringar

Faktorar som trugar artar i Noreg (frå Norsk Raudliste 2021)

Stor naturvariasjon i Norge, og størst i Vestland

Vegetasjonssonar:

Frå sør til nord: *nemoral, boreonemoral, sørboreal, mellomboreal, nordboreal, alpin, sørarktisk*

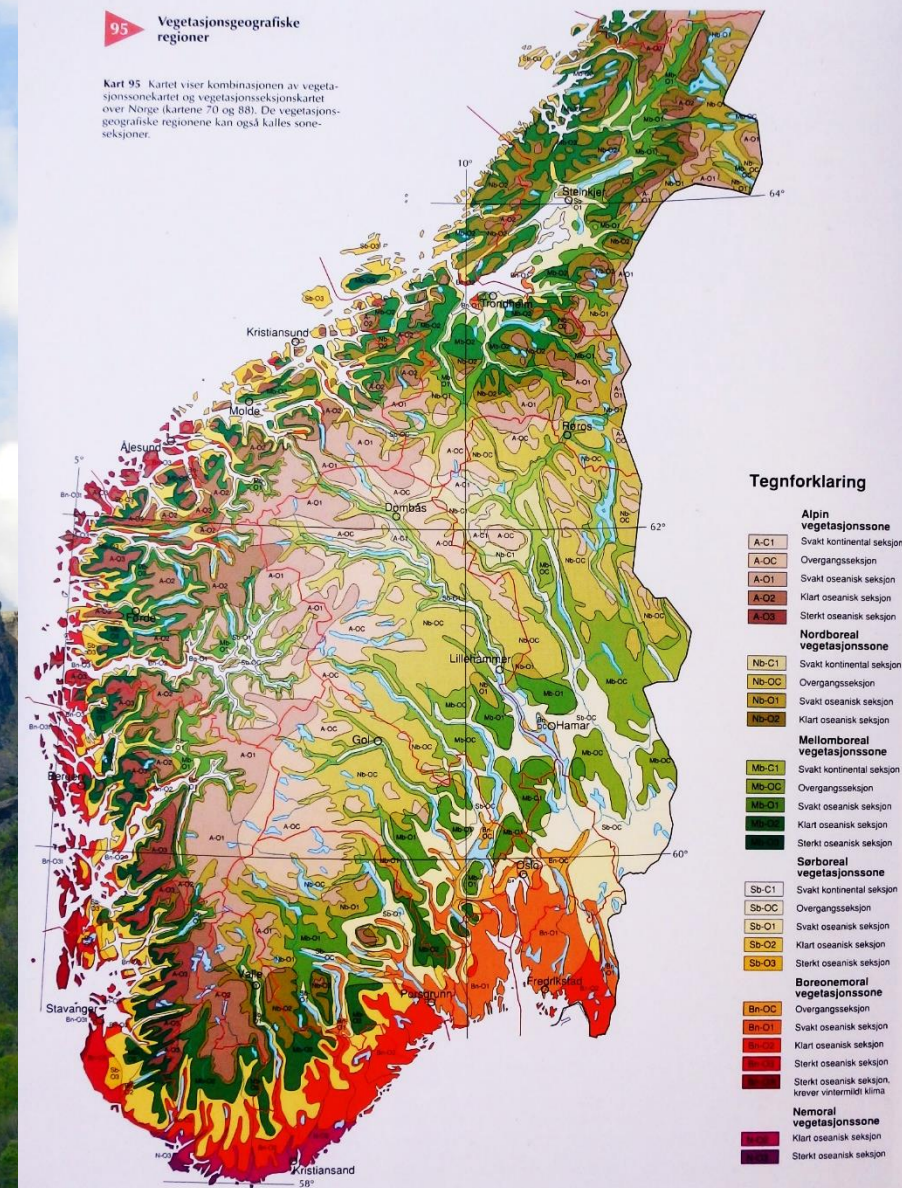
Vegetasjonsseksjonar:

Frå kyst til innland: *sterkt oseaensk, klart oseaensk, svakt oseaensk, overgang, svakt kontinental*

Vegetasjonsgeografiske regionar:

Danmark	2
Finland	10
Sverige	17
Vestland fylke	22

I heile Noreg finst 26 vegetasjons-geografiske regionar.

Status verneområde i Vestland

Verneform	Antal	km2
Nasjonalpark	6	4 516
Landskapsvern	19	2 466
Naturreservat	288	508
Marine verneområde	1	69
Andre verneformer	55	29
Totalt	369	7 588

- Totalt 17,6 % landareal verna i Norge, men mest fjell
- I Vestland er det verna 22,4 % av landarealet
- Vestland: Svært mykje isbrear, fjell og høgareliggende areal
- Vern etter naturmangfaldlova:
Vernearbeid med mandat frå Storting og regjering

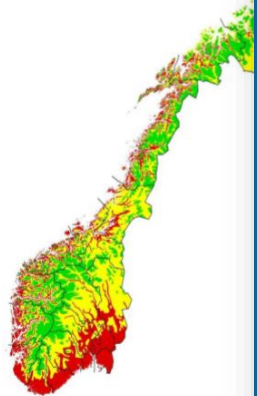

Store manglar i vernet

NINA Rapport 539

Naturfaglig evaluering av norske
verneområder
Dekning av naturtyper

Terje Blindheim, Per Gustav
(red.)

LAGSPILL

ENTUSIASM

NINA Rapport 535

Naturfaglig evaluering av norske
verneområder

Erik Framstad, Terje Blindheim, Lars Erikstad, Per
Gustav Thingstad, Svein-Erik Storeid

LAGSPILL

ENTUSIASME

INTEGRITET

KVALITET

Samarbeid og kunnskap for framtidens miljøløsninger

- Å verna natur det viktigaste verkemiddelet
- Store manglar i vernet i Vestland:
kystlynghei, naturbeitemark, rikmyrar,
kroksjøar mv.
- Pågåande verneprosessar omfattar ikkje slik
natur (frivillig skogvern og marint vern)
- Det trengs eit nytt vern for å dekke manglar

Oppdrag Bevaring av verdifull natur i Vestland

Foto: Magnus Johan Steinsvåg, Tore Larsen og Halvor Røssum ©

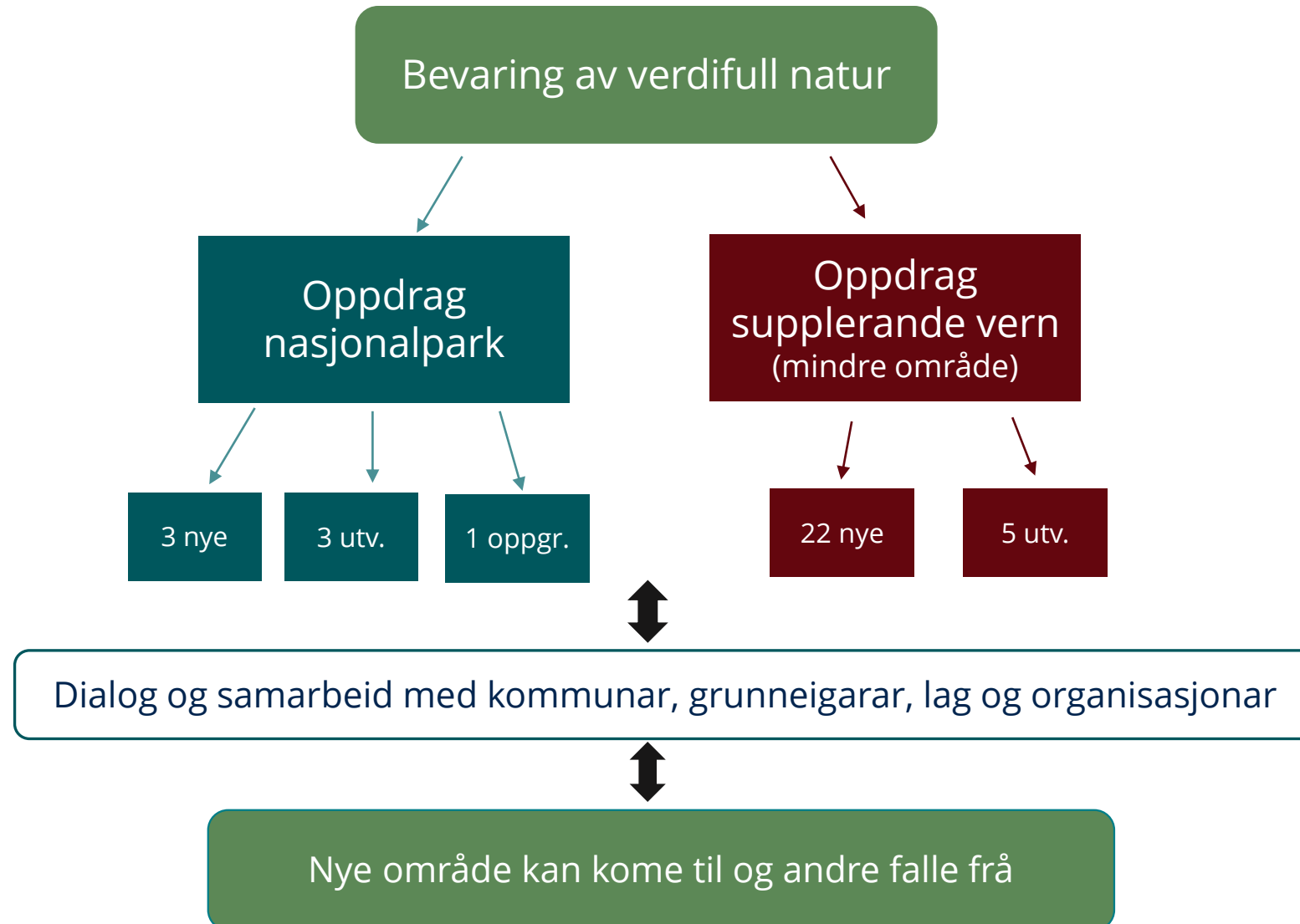

Statsforvaltaren i Vestland

Oversikt oppdraget Bevaring av verdifull natur

Metode for utveljing av forslag til område

- Mangelanalysar (artar og naturtypar)
- Gjennomgang kart med førekomstar av naturtypar / artar
- Ikkje alt areal eignar seg for vern
- «Verne-erfaring». Arrondering, forvaltning osv.
- Reint fagleg vurdering og skjøn

Tilråding frå Vestland

sendt 1. februar 2019

- Totalt 100 områder
- Inkludert utvidingar av eksisterande verneområde

Aktuelle verneformer:

- Nasjonalpark
- Landskapsvernområde
- Naturreservat

Oppdrag supplerande vern

Todelt: Nasjonalpark (9. nov 2021) og supplerande vern (4. jan 2022)

Totalt: 33 område i Vestland

Tilrådde område supplerande vern: grønne punkt

Tre nye nasjonalparkar:

Masfjordfjella, Øystesefjella og Hornelen

Utgjer 8,4% av verna areal i Vestland

Prøvestein: lokal aksept og myndigheitsstyrt vern

Grønne område: Også tilrådd frå mdir 2019
Lyse område: Utvidingar Nasjonalpark
Raude område: Ikkje tilrådd frå mdir 2019

Bevaring av verdifull natur

I kartet nedafor kan du sjå forslag til kandidat område for supplerande vern i Vestland.

Statsforvaltaren i Vestland
30. mars 2023

Globalt, så vel som lokalt i Vestland står vi over for ei naturkrise like alvorleg som klimakrisa. Tap av natur til utbygging er den viktigaste enkeltårsaka til at artar også her hjå oss forsvinn frå område kor dei tidlegare var vanlege. Områdevern sikrar at viktig natur ikkje blir øydelagt, og er difor eit av våre viktigaste verktoy i møte med naturkrise.

Statsforvaltaren har fått i oppdrag frå Miljødirektoratet om å gå i dialog med kommunar, grunneigarar, lag og organisasjonar for å finne fram til kandidat område for vern for bevaring av verdifull natur. I oppdraget er det ønskeleg at vi tek utgangspunkt i kandidat område som allereie har svært verdifull natur og som er vurderte til å vere verneverdige.

Kort omtale av områda i Stor

Sævarhagsvikjo og Hovaneset på Stord

Naturbeitemarka på Hovaneset er ei av dei mest artsrike og verdifulle naturbeitemarka i landet. Særleg viktig er...

Eteosen i Etnes

Restar av brakkvassdelta med kroksjøar og meanderande elveparti innafør. Området utgjer dessverre berre restare...

Roaldsfjorden, Vikaneset og øyar i Bømlo

Området har blant det finaste kystlandskapet i Vestland. Dette både med tanke på at mykje av området er i aktiv...

Herdla i Askøy og Alver

Herdla har lenge vore rekna som ein av dei viktigaste lokalitetane for fuglelivet i Vestland, og området er klart...

Kausland og Golta i Øygarden

Blant dei største, mest inngrepsfrie kystlandskap i Hordaland. Store kystdyngheimråder i mosaikk med...

Alden i Askvoll

Oya Alden er også kjent under namnet Den norske hesten, fordi den salrygga profilen har vore eit velkjent...

Buholmen i Stad

Buholmen er ein relativt ny hekkplass for krykkje, truleg etablert av utflyttarar frå fuglefjellet på Runde, der den...

Leiro på Huglo i Stord

Stor, langgrunn strand omgjeven av noko skog og dyrka mark. Grunnvassområdet er viktig rasteplass for blant...

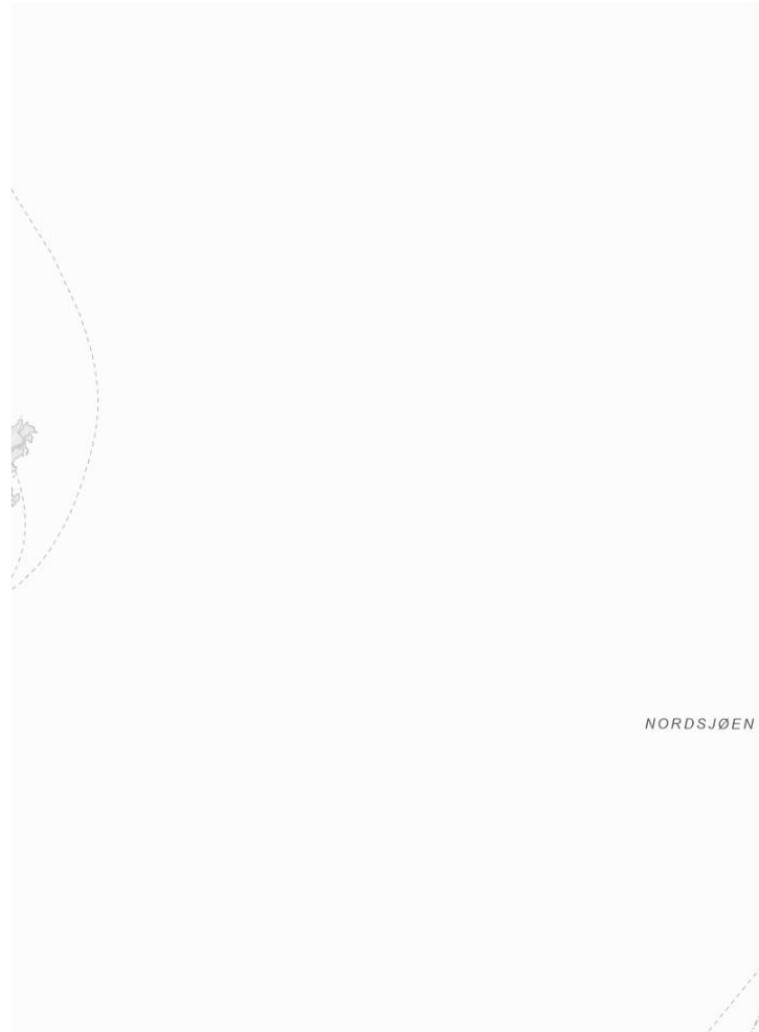
Gjerlandøyane i Sunnfjord

Gjerlandøyane er eit velutvikla ferskvassdelta som allereie er verna som naturreservat. Ved å utvide naturreservatet ...

Hoddeviksanden i Selje

Tradisjonell ande- og fiskeoppdrett i et stort...

NORDSJØEN

Statsforvaltaren i Vestland

Norsk (nynorsk)

Statsforvaltaren i Vestland | Om oss | Kontakt oss | Fagområde A-Å | Abonner på nyhende

Vestland > Miljø og klima > Verneområde > Nye verneområde > Oppdrag supplerende vern

Oppdrag supplerende vern

Hoddeviksanden er det største og minst påverka sanddyneområdet i Vestland og er eit av kandidatomaråda vi no skal jobbe vidare med. Om våren kan ein oppleve store mengde blomstrandende mariankeblom, som for øvrig er ein trua art og sårbær for slitasje. Foto: Tore Larsen.

Å ta vare på eit representativt utval norsk natur er eit overordna nasjonalt mål, og vi har difor fått i oppdrag å verne nye, viktige naturområde for å sikre artar og naturtypar for framtida. Vi vil ha tett, lokal dialog om verneoppdraget undervegs.

Statsforvaltaren har fått i oppdrag frå Miljødirektoratet om å gå i dialog med kommunane om kandidatomaråda for bevaring av verdifull natur.

Oppdraget er forankra i Stortingsmelding 14 (2015-16) Natur for livet. Målet er å supplere det eksisterande vernet i Noreg med verdifull natur som er dårleg representert frå før. Dette er til dømes deltsområde, myr, kystdynghei, strandområde og mange fleire naturtypar som er dårleg representert på vernekartet i fylket.

I Vestland omfattar oppdraget mogleg oppretting av tre nye nasjonalparker og 22 mindre område, i tillegg til utviding av åtte eksisterande verneområde. Det samla arealet av desse områda utgjer tre prosent av det verna arealet vi har i Vestland i dag.

Forslag til kartavgrensing, bilete og omtale av kandidatomaråda

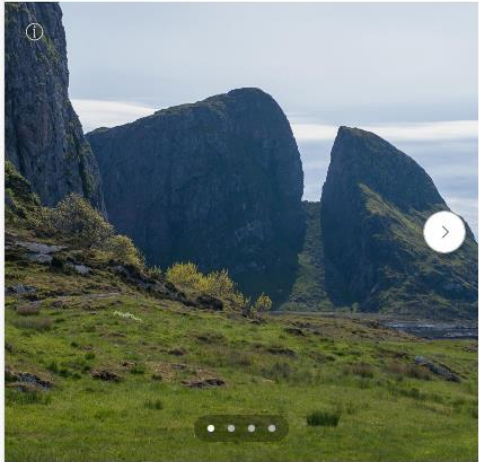
FNs 17. berekraftsmål: Styrkje verkemidla som trengst for å gjennomføre arbeidet, og fornye globale partnerskap for berekraftig utvikling

15 LIVET PÅ LAND

<https://storymaps.arcgis.com/stories/f911868381d24287ac021978a6ae6896>

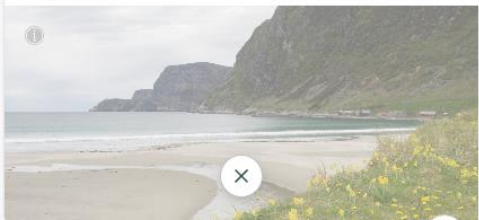

Området er viktig for villreinstamma i Svartebotnen, både som kalvingsområde og beiteområde. Dei store naturkvalitetane gjer Svartebotnen til eit populært friluftsområde som mange finn stor glede i å besøke, både sommar og vinter.

Øya Kinn

På øya Kinn i Kinn kommune finn vi mange ulike naturtypar. Her er det både sør- og nordvendte kystberg, kystlynghei, naturbeitemark og kystgrotter. Floraen i området er rik, og her finn vi mellom anna ein av dei mest livskraftige førekomstane i landet av den sterkt truga planten mosesildre. Kinn har ein særprega topografi med Kinnaklova i vest som eit kjent seglingsmerke. Øya har og viktige kulturminne, med den avsidesliggande middelalderkyrkja som det mest kjende. Øya er viktig for friluftslivet i området.

Supplerande vern med vekt på viktig natur i låglandet

Tal naturtypar innafor tilrådde område for supplerande vern

- Totalt 174 naturtypelokalitetar
- 24 ulike typar naturtypar
- Samla areal naturtypar 137 km²

Storspove (EN). Foto: M.J.S.

Raud honningvokssopp (VU). Foto: John Bjarne Jordal, MFU ©

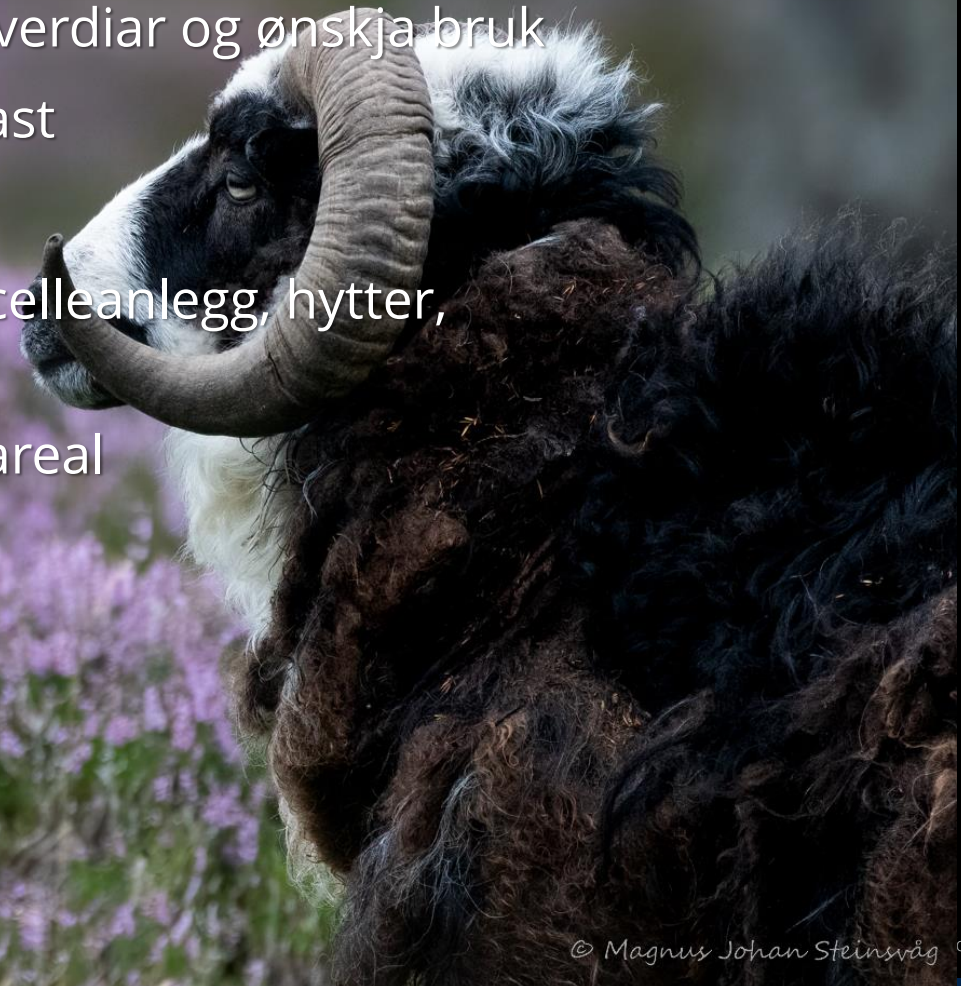
Vassrikse (VU)

Supplerande vern etter naturmangfaldlova

- Areal særleg viktig for naturmangfald må takast **effektivt** vare på
- Verneform og vernereglar tilpassa naturverdiar og ønskja bruk
- Kulturbetinga naturmangfald skal skjøttast
- Natur skal vere natur
- Sikring mot nye inngrep (vindmøller, solcelleanlegg, hytter, kraftlinjer, vegar osv)
- Landskapsøkologi: verna og ikkje verna areal

Frivillig skogvern er ein suksess!

- Grunneigar tek kontakt med AT Skog eller Norskog
- Sender inn tilbod om utgreiing til Statsforvaltaren
- Naturverdiar og potensiale for vern vurdert
- Forslag til erstatning, vernereglar og kart

Frivillig skogvern: Beste måten å få realisert «skogverdiar»

- skattefri erstatning
- framleis eigedomsrett
- jakt og fiske

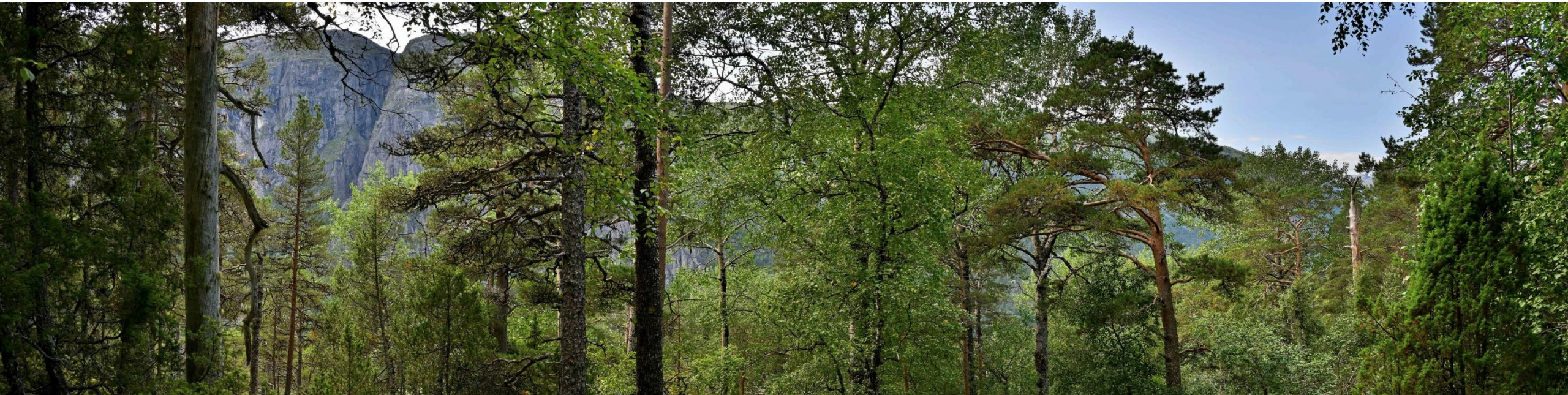

Frivillig skogvern i Vestland

To hovudstrategiar:

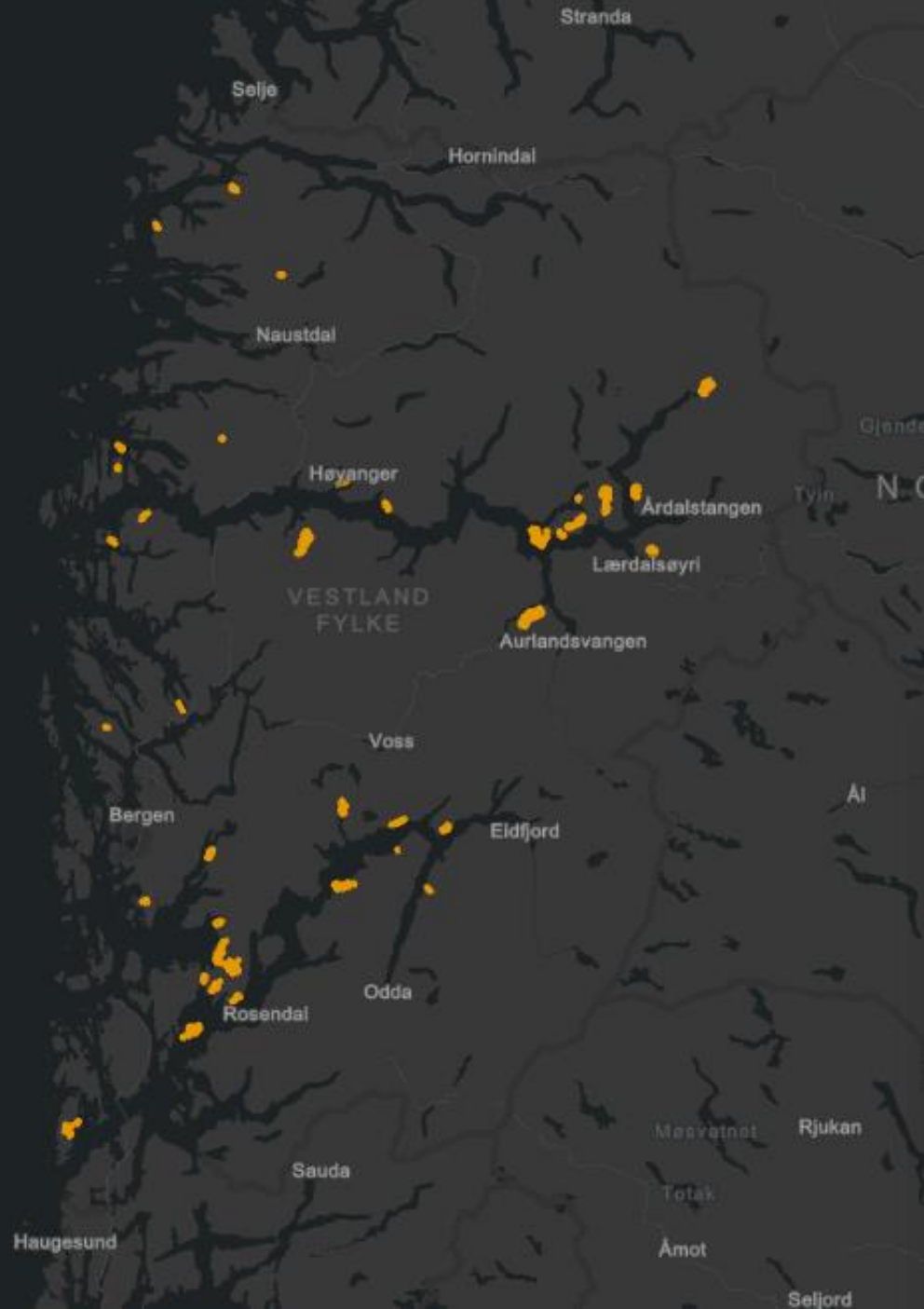
- Sikre svært viktige naturområde: Hot spottar, høg bonitet, spesielt trua artar og/eller naturtypar ++
- Store samanhengande områder. Stor økologisk funksjon. Kjeldepopulasjonar.

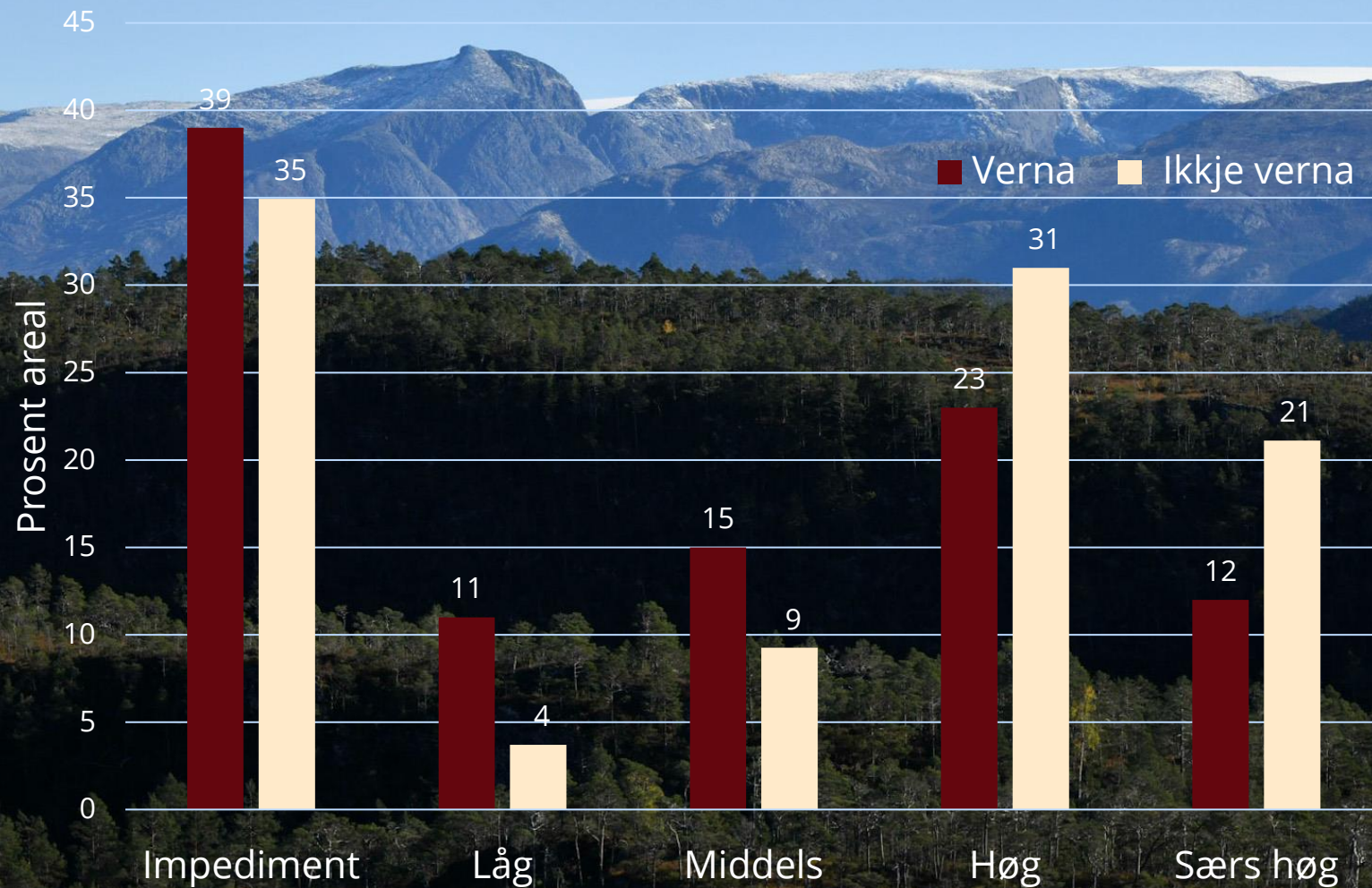
Status i Vestland

- 40 område sidan 2010
- Totalt 119 km² areal
- Auka løyvingar
- Alt for få kjenner til ordninga!

Bonitet utanfor og innfor frivillig skogvernområde i Vestland

Randprikklav (VU) og praktfiltlav (VU)

M. J. S. 2012

© M. J. S. 2015

FRIVILLIG VERN

...er frivillig vern?
...rien bak ordningen
...us for skogvernet
...tuelle områder
...sen med frivillig vern
...ing av naturreservatet
...Verneforskrift
...Erstatning
...ørsmål og Svar
...Kontakt

Spre den glade budskapet om frivillig skogvern! !

Frivillig skogvern i Vestland

Kontaktpersonar

[Magnus Johan Steinsvåg](#)
Tlf: 55 57 23 25

Godt samarbeid mellom grunneigarar, skogeigarlag og staten legg grunnlag for vern av verdifull naturmangfald i Vestland. (Foto: Maria Knagenhjelm)

Naturmangfaldet i Vestland er under sterkt press. Frivillig skogvern er det viktigste tiltaket for å ta vare på skognatur i Noreg. Her vil vi informera om dette arbeidet i Vestland.

Storparten av artane i Noreg lever i skog, og derfor er frivillig skogvern ein sentral del av den nasjonale satsinga for å ta vare på naturmangfaldet. Samanlikna med tidlegare verneprosessar, har òg erstatninga til grunneigarar for tilbydd areal gjennom ordninga frivillig skogvern vore særst gunstig.

Parti med eldre lågurtfuruskog ved Litletveit som inngår i utvidingsområde for Uranes naturreservat i Kvam herad. Foto: Magnus Johan Steinsvåg ©

[Ta kontakt om frivillig skogvern](#)

[Meir om informasjon på frivilligvern.no](#)

[Frivillig skogvern på sidene til Klima- og miljødepartementet](#)

[Stortingsmelding "Natur for livet"](#)

[Trua natur i skog på sidene til Artsdatabanken](#)

[Om Naturpanelet på sidene til Miljødirektoratet](#)

[Kart på Fylkesatlas: Verneområde og viktige naturtyper](#)

Dokument

[Jordas tilstand: Faktaark naturpanelet \(IPBES\)](#)

[Evaluering av norsk skogvern NINA rapport](#)

[Vestnorsk retningskartlegging, 2012-2017](#)

Kart over frivillig skogvern i Vestland

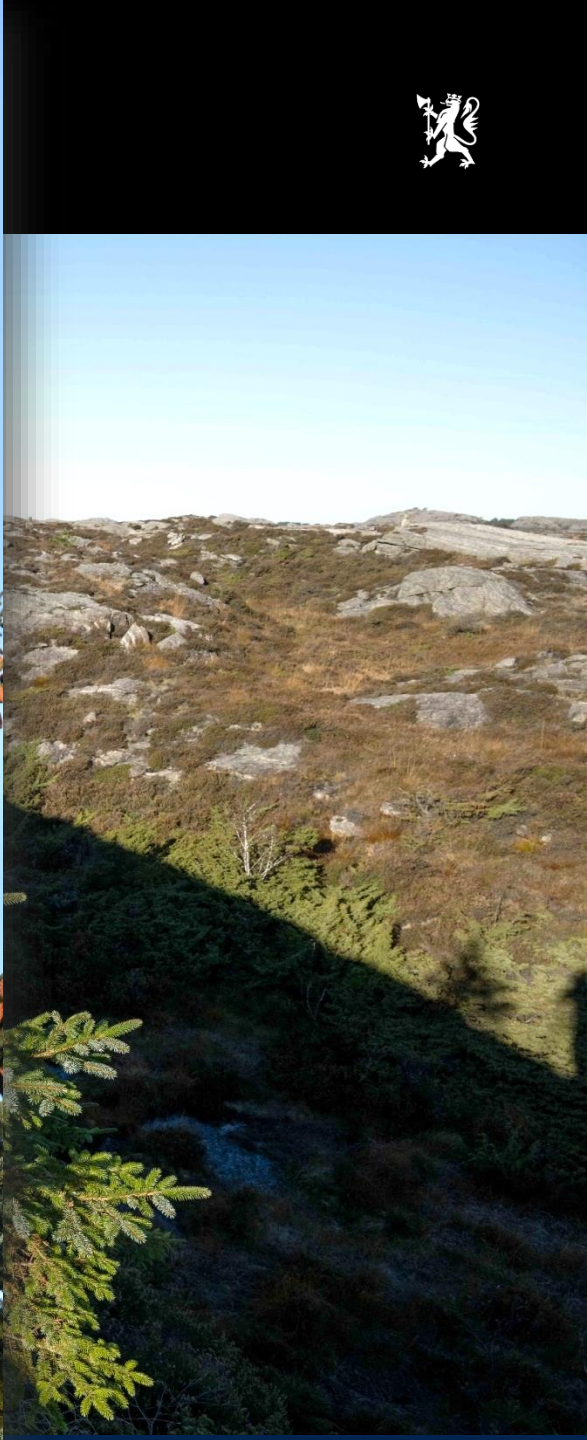

Kva innebere vern for bruken av områda?

- Betre støtteordningar: beiting, lyngbrenning, støtte til gjerde,
- Forpliktar det offentlege til å sikra drift
- Restaurering: fjerning av gran og sitkagran, plugging av myrar
- Friluftsliv: utbetring av stiar, kanallisering av ferdsle

Restaurering av natur stadig viktigare

Vern vil gje nye moglegheiter

- Å restaurera natur (lyngbrenning)
- Fjerna framande artar
- Sikra areala mot nye inngrep

Oppfordringar til slutt

- Bli kjent med naturregistreringar i eigen kommune!
- Kommunedelplan for naturmangfald aktuelt?
- Tilskot til å revidere gamle arealplanar etter PBL
- Betra dialog og rettleiing om miljøomsyn ved skogbrukstiltak. Meldeplikt etter skogbrukslova § 11.
- Bruk moglegheitene for gode tiltak og tilskot i særlov
- Naturavtalen: Meir vern vil koma

Vern nyttar! Naturen kjem tilbake

M.J.S ©

© Magnus Johan Steinsvåg